

РЕЦЕНЗИЯ

за

Докторска дисертация на докторант Михаела Иванова Тюлева –
катедра АСРКТ при НАТФИЗ “Кр. Сарафов”

на тема: “Терапевтични техники и технологии за психологическо
въздействие чрез кукла върху деца с медицински, емоционални,
образователни, умствени и рехабилитационни проблеми”
за присъждане на образователна и научна степен “ДОКТОР”

РЕЦЕНЗЕНТ: Проф. Д-р Емилия Ангелова – Петкова
НАТФИЗ “Кр. Сарафов”

Михаела Иванова Тюлева е редовен докторант към катедра АРСКТ в НАТФИЗ “Кр. Сарафов” от 2013 – 2017 год. Зовършила е редовно бакалавърска степен по актьорско майсторство за куклен театър в класа на проф. Румен Рачев. Продължава професионалното си развитие в магистърска степен, като защитава дипломна работа на тема: “Образователен и терапевтичен театър” и от 2015 г. е асистент на проф. Р. Рачев в специалността “Образователен и терапевтичен театър”. От 2000 – 2017 г. е асистент на проф. Жени Пашова.

Биографичната справка за докторантката красноречиво говори за определен интерес на Михаела Тюлева към една област в социалния и културен живот, която в последните години се развива, бих казала, лавинообразно и бележи все нови и нови успехи, като намира все по-голямо приложение, особено при работа с деца – Арттерапията. Това е форма на терапия чрез изкуство, чиято цел е въздействието върху психо-емоционалното състояние на пациента и “хармонизация на личността чрез развиване на самопознание” (стр 52). Подобни методи са ползвани и в древността. Още тогава са ползвали музиката за релакс, цветовете и ароматите са имали благотворно влияние върху психиката, имало е “посветени” лечители, които са знаели тайните на въздействие и ефект от подобно лечение. Днес арттерапията придобива все по-научно и социално значение. Днес тя добива своята научна тежест, тъй като се обляга изцяло на съвременната психология, извоювала своя авторитет и разбиране в края на 19 век. Тя има свои посоки на развитие, на приемане и отричане, но винаги е обърната към човека и неговото развитие в стремежа му към “самоактуализация, самопознание и в това е уникалната връзка между психологията и изкуството. Тук именно намира своята ниша докторантката Михаела Тюлева – Терапията с кукли!, което е същността на изследването ѝ.

Едно от сериозните качества в научната разработка на докторантката е, че тя се основава на великите открития в областта на хуманистичната

психология, чийто представител е Ейбрахам Маслоу, който вярва, “че човекът е създаден да се самоактуализира, че това е неговата природа и той е длъжен да следва инстинктите си” (4 стр. автореферат). А това, всъщност, са принципите на куклотерапевтичния процес, които Михаела следва в своята изследователска и практическа дейност. Другата опорна точка на авторката е психоанализата – научна дисциплина, която свързваме с един от големите учени на нашето съвремие – З. Фройд! Тази област изследва средата, в която живеем, взаимоотношенията ни с околния свят, способността ни и степента на интеграция, социализиране и възникващите във връзка с това проблеми, които намират своите отговори и корекции именно чрез лечение с кукла! Така че, авторката не само не може да отнесе, да пренебрегне тези явления в науката, а напротив, умело ги използва в защита на своята вече изградена методология, плод на която е разглежданата докторска дисертация на тема: “Терапевтични техники и технологии за психологическо въздействие чрез кукла върху деца с медицински емоционални, образователни, умствени и рехабилитационни проблеми.” В тази дисертация, авторката си поставя изключително амбициозни изследователски задачи:

1. Да се направи обзор на терапевтичните техники и технологии, които имат връзка с настоящото научно изследване и които дават основата на терапевтичната работа с кукла
2. Да се проучат, анализират и сравнят арттерапевтичните техники. Фокусиране на вниманието върху куклотерапията.
3. Да се провери ефекта на сигурност при работа с кукла. Да се докаже положителното въздействие при работа с кукла при деца с образователни, умствени, емоционални, рехабилитационни и медицински проблеми.
4. Да се представят част от диагностичните методи на психологията и педагогиката. Да се анализира ролята на кукления терапевт.

Представени са различни терапевтични техники и технологии за психологическо въздействие върху “пациента” чрез кукла , особено върху деца със специфични проблеми. Това е и съдържанието на първа глава – “Терапевтични техники и терапевтични технологии”.

Втора глава всъщност е истинската, приносна част от дисертацията. В нея авторката акцентира върху ефективността при използването на изкуството в контекста на лечението.

Арттерапията като наука и приложението ѝ при лечение е сравнително нов метод в психотерапията. Тя включва широк спектър от изкуства – рисуване, музика, движение, танц, съчиняване на приказки, работа с кукли. Според авторката куклотерапията е най-резултатна, тъй като тя е “събирателна” арттерапия, която обединява всички изкуства. Това е един уникален, многофункционален метод на лечение, който стимулира положителните емоции, развива паметта, регулира вниманието и т.н.

Но една от най-съществените цели е постигане на комуникативност, придобиване умения за работа в група, развиване чувство за съпричастност...

Авторката, чрез игра, напипва най-деликатните кътчета в детската душа, и намира път към тези чувствителни области, и благодарение на своя опит и талантлив подход, посочва процеса на “изцеление”.

Този труд е изключително актуален днес в контекста на съвременното развитие на технологиите и пагубното им влияние, особено върху детската психика. Често сме свидетели на липса на “нормална” комуникация между деца, родители и общество.

Ето защо високо оценявам появата на разглежданата днес докторска дисертация. Тя е повече от необходима и навременна, тя е един пътеводител в помощ на педагози и терапевти за спасяване на нашите деца.

Смятам, че това е сериозен принос в теорията и практиката на психотерапията за работа с деца. Като основен принцип при провеждане на тази терапия авторката извежда принципа на: “Самоизразяване чрез

творчество като смисъла е в самия процес на провеждане на терапията, а не в самоцелен ефектен финал. Напротив, тя препоръчва създаване на условия за постепенно, подсъзнателно освобождаване на натрупаното болезнено напрежение.

Разбира се, този труд не би бил толкова значим, дълбоко аргументиран и сериозен, ако самата авторка не бе минала през задължителните етапи на осъзнаване и овладяване на професията кукловод. Като куклена актриса с не малко роли и като режисьор на много постановки в кукления театър, тя е минала тръпката на “оживяването” на куклата, сама е усетила магията да общуваш с “неживата материя” и да ѝ вдъхнеш живот, усетила е магичния контакт с партньора – кукла, с публиката, музиката... Сигурна съм, че този старт е подсиллил идеята, че куклата е и може да бъде спасение за крехката детска психика.

Ето защо, аз уважавам и вярвам в усилията на докторантката Михаела Тюлева, посветила най-творческите си години в изграждане на своя методика в областта на куклотерапията. Оценявам усилията ѝ да организира този толям по обем материал и да ни представи един завършен, сериозен и изключително полезен труд.

Дисертацията е конструирана в четири глави, заключение, приложения и библиография, като всяка глава има своето логично място и научна обосновка. Всяка от тях представлява естествен преход към следващата тема. Това прави труда аргументиран и балансиран. Много трудно бих дала предимство на която и да е част... И, въпреки това, като вземем под внимание основната цел, която си поставя авторката – “положителното въздействие на терапевтичните техники и технологии чрез кукла при деца с различни проблеми, напълно естествено е да отделим втора глава като най-съществената в изследването. Тъй като акцентира на арттерапията и по-конкретно куклотерапията, Михаела Тюлева много умело съпоставя концепцията на терапевтичната дейност с кукли – проверена многократно и

резултатно в практиката на самата докторантка с теорията на гениалните психоаналитици на нашето съвремие - Юнг и З. Фройд.

Това е много точен научен подход, защото тя използва опита на класическата психоанализа и терапията, като намира модерни и нестандартни подходи, чрез използване на изкуството и преди всичко – Куклата!

Трета глава, също присъства в дисертацията със своята значимост, която се състои в това, че авторката описва практическият си опит в областта на куклотерапията, като посочва основните принципи, определящи “процесите на протичане на работата, поставените цели и задачи и постигнатите резултати” (82 стр.), а това са: доверие, осигуряване на подходяща атмосфера за работа, диагностика на проблема...” В труда са приложени редица примери от практиката на докторантката, което потвърждава ефекта при подобна терапия.

Всичко това е предпоставка за изграждане на стройна методика, която е изцяло авторска, а това, безспорно е един от значимите приноси в докторския труд на МихаелаИванова Тюлева. В четвърта глава, тя обръща сериозно внимание на ролята и подготовката на терапевта и прави анализ на методите на диагностициране, с оглед откриване на правилния подход при използване на куклата за терапия и постигането на търсеният положителен ефект върху “пациента”.

Тюлева отчита сложността на този процес (диагностицирането) и необходимостта от професионална подготовка и обучение на арт терапевтите. В тази глава, авторката обръща сериозно внимание върху изграждането на индивидуална методология за работа при всеки конкретен случай (стр. 104).

Заклучение: След запознаване с обсъждания текст, стигаме до извода, че е факт, едно ново направление в арттерапията – технология на куклотерапията, което съдържа в себе си всички компоненти на арттерапията, но по своята същност, функции, насоченост и съдържание се

отличава именно с това, че в нея присъства куклата като основно средство за общуване, социализиране, самооценка...

Авторката е убедена, че такава технология би могла да бъде в помощ и на психолози и пациенти, както и на педагози...в пряката им работа с децата.

Високо оценявам усилията на ас. Михаела Иванова Тюлева в изграждането на подобна методология и в убедителната защита на тезата, че куклата е не само играчка, а средство за спасяване на детското психическо здраве! Приветствам появата на този труд и категорично заставам зад него!

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди научната степен “ДОКТОР” на Михаела Иванова Тюлева, което смятам за напълно заслужено!

Гласувам ДА!

С уважение

Проф. Д-р Емилия Ангелова - Петкова

Януари, 2018 г.